Region Stockholm

20
Svar på skrivelse från Liberalerna, Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet om idéburet offentligt partnerskap (IOP) HSN 2022-0798

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Närsjukvård.
Petra Eriksson

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2022-10-06

HSN 2022-0798

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Svar på skrivelse från Liberalerna, Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet om idéburet offentligt partnerskap (IOP)

Ärendebeskrivning

I en skrivelse till hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår (L) (M) (C) (KD) (MP) (S) och (V) att hälso- och sjukvårdsförvaltningen ska återkomma med hur IOP kan utformas med BOSSE Råd, Stöd & Kunskapscenter för personer med funktionsnedsättning respektive med Röda Korset för behandling av personer med trauma från tortyr, krig och/eller flykt.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Skrivelse från (L), (M), (C), (KD), (MP), (S) och (V) om idéburet offentligt partnerskap (IOP)

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Skrivelsen anses besvarad.

Förvaltningens motivering till förslaget

Inledning
IOP är en möjlighet till samarbete mellan offentliga och idéburna aktörer. Det kan exempelvis handla om verksamhet som kompletterar det som regionen eller kommunen redan har avtal om, eller för att lösa ett samhällsproblem. Utmärkande för ett IOP är att det präglas av samverkan för att uppnå ett gemensamt mål.

Region Stockholm har nyligen slutit en överenskommelse om hälsa, vård och omsorg med länets kommuner som träder i kraft hösten 2022. Enligt den är målet med samverkan att den enskilde ska få en god, sömlös och personcentrerad vård och omsorg, samt att befolkningens hälsa ska

förbättras. Det ska ske på ett samordnat, jämlikt och kostnadseffektivt sätt för invånarna i Stockholms län.

Bakgrund
BOSSE Råd, Stöd och Kunskapscenter har som del i sin verksamhet avtal med Region Stockholm. Målgruppen är vuxna personer med medfödd eller tidigt förvärvad funktionsnedsättning, stor och varaktig funktionsnedsättning på grund av neurologisk sjukdom, reumatologisk sjukdom eller förvärvad hjärnskada orsakad av yttre våld samt traumatiskt förvärvad ryggmärgsskada. Verksamheten ger insatser till ca 600 patienter årligen. Uppdraget innefattar psykosociala habiliteringsinsatser i form av råd och stöd individuellt och i grupp som ska vara ett komplement och/eller ett alternativ till övrig habilitering. Insatserna syftar till att på ett effektivt sätt uppfylla patientens aktuella behov av råd, stöd och vägledning så att en högre grad av självständighet uppnås. Insatserna ska leda till att patienten förbättrar sin kännedom vart man ska vända sig för att hitta rätt i vården och få olika typer av behov tillgodosedda. Insatserna ska stimulera en positiv hälsoutveckling.

BOSSE Råd, Stöd och Kunskapscenter består av en ekonomisk- och en ideell förening. Verksamheten för den ekonomiska föreningen finansieras genom ett avtal som upphandlats enligt LOU med Region Stockholm. De har också ett tillsvidareavtal med Lidingö stad om råd och stöd till personer med fysisk funktionedsättning. Den ideella föreningen mottar bidrag från bland annat Stockholms Stad, DHR, Solstickan, Socialstyrelsen. Bidraget från Stockholms Stad har beviljats till individanpassat råd och stöd på plats, hemma hos verksamhetsdeltagaren eller via e-tjänster samt till några cirklar de anordnar tex kvinnocirkel, färg och form mm.

Den 25 november 2021 fattade hälso- och sjukvårdsförvaltningen beslut att avbryta upphandlingen av psykosocial habilitering (HSN 2020–1743). Förvaltningen aviserade samtidigt att samverkan med länets kommuner och det framtida stödet för målgruppen ska utredas och i avvaktan på det förlängdes det nuvarande avtalet med BOSSE till 2023-12-31.
Målgruppen har möjlighet att få samma insatser av Habilitering & Hälsa, Husläkaruppdragets basuppdrag samt första linjen psykisk hälsa, rehabkoordinatorer, specialistpsykiatrin och hjärnskadevägledare och från hösten 2022 finns även möjlighet inom det nya uppdraget SMO. Därutöver menar förvaltningen att de sker många förändringar inom närsjukvården som kommer att påverka målgruppen positivt samt att förvaltningen

arbetar för att utveckla en sammanhållen och effektiv samverkan med kommunerna i riktning mot en god och nära vård.

Det nuvarande avtalet med BOSSE följs upp varje år. I samband med de årliga uppföljningarna av BOSSE har vissa brister i patientsäkerhet och följsamhet till avtalet uppmärksammats. Även vid uppföljningen av år 2021 uppmärksammades brister där hantering enligt gällande rutiner pågår.

Svenska Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade, (RKC) startade sin verksamhet tillsammans med Stockholms läns landsting och länets kommuner 1985. Verksamheten finns förutom i Stockholm på sex andra ställen i Sverige. RKC Stockholms huvuduppgift är att möta och rehabilitera människor med traumatiska upplevelser av krig, tortyr och flykt. Patienten erbjuds individuell terapi kombinerat med psykosocialt stöd och nätverksarbete, vårdförmedling, gruppbehandling och fysioterapi. Målet med rehabiliteringen är att individen ska återfå full funktionalitet och, när det inte går, att skaffa nya förmågor för att ersätta de som gått förlorade, allt enligt 2021 års verksamhetsberättelse.

År 2018 avslutade hälso- och sjukvårdsnämnden sitt direktavtal med RKC för att i stället upphandla tortyrskadevården i konkurrens. Sedan dess har hälso- och sjukvårdsnämnden inget avtal med RKC. Efter en neddragning av verksamheten år 2021, p.g.a. minskade insamlingsintäkter under pandemin, finansierar RKC Stockholm sina kostnader på 14,4 miljoner kronor med hjälp av statliga bidrag, bidrag från Stockholms stad, egna insamlade medel och bidrag från Röda Korset centralt. Behandlingen är kostnadsfri och det behövs ingen remiss. Likväl kom 26 patienter på remiss från vårdcentraler och 11 patienter på remiss från specialistpsykiatrin 2021.

Överväganden
Alla partier i hälso- och sjukvårdsnämnden utom SD har i skrivelser till nämnden angett att de vill att stödet ska ske genom att idéburna offentliga partnerskap ingås med de två organisationerna. Gällande upphandlingslagstiftning och regelverk om statsstöd möjliggör inte IOP i den omfattning som föreslås, utom för vissa avgränsade aktiviteter vad gäller BOSSE.

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) och angränsande lagstiftning
Förvaltningen har tidigare redogjort för hur upphandlingslagstiftningen påverkar möjligheten att ingå IOP i sitt tjänsteutlåtande med anledning av motion av Lars Bryntesson m.fl. (S) *om att ta fram en regional strategi för att använda Idéburna -offentliga partnerskap (IOP)* (HSN 2020–1631) I

tjänsteutlåtandet ansåg förvaltningen att man borde avvakta aviserad utredning om idéburen välfärd och eventuell lagstiftning innan förvaltningen påbörjade arbete med att ta fram en regional strategi. I propositionen om idéburen välfärd som presenterades 10 mars 2022 hade regeringen dock valt att inte särskilt lagstifta om IOP. Bedömningen var att möjligheten att finansiera verksamheter genom IOP inte kan utökas genom att införa regler i svensk lagstiftning. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag. Detta innebär att en enskild bedömning fortsatt behöver göras i varje enskilt fall.
Nedan görs en kortare genomgång av den lagstiftning och övriga regelverk som påverkar möjligheten att ingå IOP.

För att ett IOP ska kunna bli aktuellt behöver ett antal kriterier vara uppfyllda. Det ska handla om samarbete, ändamålet ska vara allmännyttigt och bägge parter ska bidra med resurser. Det får inte innebära en tilldelning av ett offentligt avtal med ekonomiska villkor mellan myndighet och leverantör för att tillhandahålla exempelvis en tjänst. Detta innebär att hälso- och sjukvårdstjänster som ska utföras inom ramen för ett IOP inte kan kravställas eller styras på det sätt nämnden kan göra genom ett avtal och påverkar även möjligheten för uppföljning och eventuella sanktioner om tjänsterna inte utförs.

I det fall kriterierna för ett IOP inte uppfylls kan tjänsten vara upphandlingspliktig och ska då anskaffas genom LOU, lag om offentlig upphandling eller LOV, lag om valfrihetssystem. Om förvaltningen skulle teckna ett IOP som anses vara upphandlingspliktig verksamhet kan det utgöra en otillåten direktupphandling och upphandlingsskadeavgift kan tilldömas. Det är innehållet och syftet i en sådan överenskommelse som blir föremål för granskning, oavsett hur överenskommelsen benämns och utformas.

Sedan tidigare har ändringar i LOU, så som höjd direktupphandlingsgräns för välfärdstjänster och möjligheten att reservera kontrakt för vissa välfärdstjänster, öppnat upp för flexibilitet och förenkling. Ytterligare ändring i LOU kommer från och med 1 januari 2023 ge en möjlighet att reservera deltagandet i en upphandling av vissa tjänster för idéburna organisationer vars allmännyttiga syfte bidrar till att uppnå ändamålet med den tjänst som ska tillhandahållas (Prop. 2022/21:135 och Finansutskottets betänkande 2021/22: FiU28). För att uppfylla kravet får den idéburna organisationen inte göra några värdeöverföringar annat än till andra registrerade idéburna organisationer eller till forskning. Liknande möjlighet kommer att finnas för valfrihetssystem (vårdval), förutom för

primärvården, genom ändring i LOV. Förvaltningen har därutöver stora möjligheter att genom dialog inför upphandlingar inhämta synpunkter från idéburna verksamheter om hur sektorns mervärden kan omhändertas i en upphandling.

Om tjänsten inte är upphandlingspliktig, är ett annat alternativ att finansiera verksamhet genom eventuella förenings- eller verksamhetsbidrag, förutsatt att verksamheten uppfyller de krav som anges i nämndens och regionens riktlinjer. Ideella organisationer som stödjer hälso- och sjukvårdsnämndens uppdrag att utveckla Region Stockholms insatser för förbättrad folkhälsa kan ansöka om verksamhetsbidrag. Vidare kan organisationer som arbetar för personer med funktionsnedsättning söka bidrag från regionen för intressepolitisk verksamhet.

Ett IOP, och bidrag behöver även vara förenliga med kommunallagen och statsstödsreglerna. I kommunallagen behöver hänsyn bland annat tas till 2 kap 1§, att angelägenheter av allmänt intresse har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar och 2 kap 8§, att individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare inte får lämnas om det inte finns synnerliga skäl för det. Det kan även finnas annan lagstiftning, förutom hälso- och sjukvårdslagstiftningen, HSL som behöver beaktas.

Förvaltningens bedömning gällande BOSSE Råd, Stöd & Kunskapscenter

IOP
Förvaltningen gör bedömningen att den verksamhet som nämnden har avtal med BOSSE om idag inte kan bli föremål för ett IOP, eftersom den omfattar hälso- och sjukvårdsinsatser såsom psykosocial habilitering som är upphandlingspliktig. Detta innebär att tjänsterna behöver upphandlas eller uppdras åt regionens egenregiverksamhet. De insatser som ingår i andra huvudmäns och myndigheters ansvar kan inte heller bli föremål för ett IOP med hälso- och sjukvårdsnämnden.

Förvaltningen bedömer dock att regionen skulle kunna ingå i ett IOP i mindre omfattning avseende föreningsverksamhet som exempelvis vissa förekommande cirklar tex Ett liv i balans med personlig assistans, Tema val – att rösta tillgängligt, Kreativitet med färg och form, Hur förbereder vi oss för en krissituation – föreläsning med MSB. Dessa inkluderas inte i hälso- och sjukvårdens ordinarie uppdrag utan kan istället anses utgöra kompletterande verksamhet.

Förlängning av befintligt avtal
Nuvarande avtal har upphandlats enligt LOU. Om avtalet skulle förlängas eller ett nytt avtal tecknas utan att upphandlas kan det utgöra en otillåten direktupphandling och upphandlingsskadeavgift kan tilldömas. Vidare som ovan beskrivet har BOSSE visat på brister i följsamhet till nuvarande avtal.

En ny upphandling skulle inte heller omfatta nuvarande uppdrag då hälso- och sjukvårdsinsatserna redan finns och kommer att stärkas i den ordinarie vårdstrukturen.

Föreningsbidrag
BOSSE kan ansöka om föreningsbidrag men då behöver ordinarie beslutsprocess följas. När det gäller föreningsbidrag följer förvaltningen den beslutade policyn för bidrag till organisationer i Stockholms län, (RS 2020-0469) samt HSNs beslutade riktlinjer, (HSN 2020-1873). Dessa dokument bestämmer formerna för vad och hur regionen kan ge bidrag till organisationer.
I förfarandet med ansökan om verksamhetsbidrag bedöms samtliga organisationers aktiviteter i förhållande till de andra sökande, vilket kan innebära att storleken på bidragen till verksamheterna skiljer stort mellan åren eller att avslag ges.

Förvaltningens bedömning gällande RKC Stockholm
Nämnden har i dag avtal om att bedriva psykiatrisk öppenvård på specialistnivå utifrån ett transkulturellt perspektiv för patienter med migrationserfarenheter som uppvisar trauma-och stressrelaterade problem; med Capio avseende norra länet och med Aleris avseende södra länet. Vid upphandlingen av dessa avtal, som löper ut 2024-06-11, deltog Röda Rorset men tilldelades inte kontrakt.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har tidigare bedömt att tjänsten så som den är utformad i Region Stockholm är upphandlingspliktig och denna bedömning kvarstår. Eftersom transkulturell psykiatrisk traumavård är upphandlingspliktig och nämnden redan har upphandlade avtal med två leverantörer gör förvaltningen bedömningen att lagstiftningen inte ger nämnden möjlighet att ingå ett IOP om liknande verksamhet med RKC Stockholm.

Som tidigare nämnts ger ny lagstiftning som träder i kraft den 1 januari 2023, upphandlande myndighet en möjlighet att reservera deltagandet i en

upphandling av vissa välfärdstjänster för idéburna organisationer, vars allmännyttiga syfte bidrar till att uppfylla ändamålet med den tjänst som upphandlas.

Inför att nuvarande avtal om transkulturell traumavård löper ut vid halvårsskiftet 2024 finns det därmed möjlighet att utreda förutsättningarna för att reservera hela eller delar av upphandlingen för idéburen verksamhet.

Anders Ahlsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Christoffer Bernsköld
Tf avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten

Godkänd av Anders Ahlsson, 2022-10-06

Region Stockholm

Hälso- och sjukvårdsnämnden

SKRIVELSE
2022-05-24

Liberalerna
Moderaterna
Centerpartiet
Kristdemokraterna
Miljöpartiet

Skrivelse om idéburet offentligt partnerskap (IOP)

Idéburna organisationer spelar en viktig roll i svensk välfärd. De besitter ofta särskilda kunskaper som är viktiga för att möta förändringar och problem i samhället. Även om Sverige har en livaktig ideell sektor utför de idéburna organisationerna enbart en liten del av tjänsterna i svensk välfärd. Det gäller inte minst inom vård och omsorg.

Den blågröna koalitionen anser att det är viktigt att Region Stockholm som offentlig aktör samverkar med den idéburna sektorn för att bättre ta del av nämnda organisationers särskilda kunskaper. Ett sätt att samverka på är genom ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) som är en överenskommelse om samverkan mellan offentlig och idéburen sektor i syfte att uppnå ett visst allmännyttigt samhälleligt mål.

Region Stockholm har sedan tidigare ett IOP-avtal med Erikastiftelsen som arbetar med barn och ungas psykiska ohälsa. I jämförelse med andra regioner har dock Region Stockholm inte valt att i lika hög utsträckning ingå IOP-avtal. Av detta skäl bör det utredas hur ytterligare IOP-avtal kan ingås i syfte att utvidga samverkan med den idéburna sektorn.

Den blågröna koalitionen anser att BOSSE – Råd, Stöd & Kunskapscenter (BOSSE) bedriver en viktig verksamhet. I över 40 år har verksamheten gett råd och stöd till personer med fysisk funktionsnedsättning, och besitter således en stor erfarenhet och kunskap av att hjälpa målgruppen i alla delar av livet.

Vidare anser den blågröna koalitionen att Svenska Röda Korset (Röda Korset) bedriver en viktig verksamhet för behandling av personer med trauma från tortyr, krig och/eller flykt. I 37 år har verksamheten behandlat personer med sådana trauman och tillför således ett komplement till Region Stockholms övriga vårdutbud.

Med anledning av det ovanstående ger hälso- och sjukvårdsnämnden uppdrag till hälso- och sjukvårdsdirektören att:

1. Återkomma med hur ett IOP med BOSSE kan utformas, tillsammans med länets kommuner, för personer med funktionsnedsättning.
2. Återkomma med hur ett IOP med Röda Korset kan utformas för behandling av personer med trauma från tortyr, krig och/eller flykt.